— От скажіть по правді, ви де-небудь бачили кращі двигуни? — запитав Джо на прізвисько Міжзоряний Лахмітник. — А тепер погляньте на ці сервоприводи!

— Гм... — з сумнівом у голосі вимовив Грегор.

— А корпус! — украдливо промовив Джо. — Я готовий побитися об заклад, що йому не менше п'ятисот років — і жодного сліду корозії.

Він любовно погладив глянцевий борт човна. Це погладжування, безумовно, означало, що компанії "ААА Ейс" неймовірно пощастило. Саме в той момент, коли їй знадобився плавзасіб, цей шедевр суднобудування випадково опинився у розпорядженні Джо.

— Зовні він і справді виглядає цілком пристойно, —вимовив Арнолд із навмисною недбалістю закоханого, який намагається приховати свої почуття. — А ти що скажеш, Дику?

Річард Грегор не відповів. Безперечно, зовні човен і справді виглядає непогано. Цілком імовірно, на ньому можна буде провести необхідні роботи з обстеження океанів на Трайденті. Але маючи справу з Джо, треба завжди бути особливо пильним.

— Зараз таких уже не будують, — зітхнув Джо. — Ось погляньте на цю силову установку — просто диво, її не зіпсуєш і гідравлічним молотом. Зверніть увагу на потужність системи охолодження салону. Спробуйте...

— Виглядає цілком пристойно, — повільно вимовив Грегор.

Фірмі "ААА Ейс Міжпланетна служба оздоровлення довкілля" уже траплялося мати справу з Джо, і це навчило її обережності. Його аж ніяк не можна було назвати ошуканцем; механічний мотлох, зібраний ним по всій населеній частині всесвіту, незмінно діяв. Однак часто давні

механізми мали власні уявлення про те, як слід виконувати свою роботу, й активно протестували, коли їх намагалися змусити працювати за іншою програмою.

— Мене мало цікавить її краса, довговічність, швидкість і комфортабельність! — рішуче сказав Грегор. — Я просто хочу бути абсолютно впевненим у безпеці.

Джо кивнув на знак згоди.

— Це, безумовно, найголовніше. Ходімо всередину.

Вони спустилися у трюм. Джо наблизився до пульта керування, таємниче посміхнувся і натиснув кнопку.

Грегор одразу почув голос, що, здавалося, лунав у нього в голові:

— Я рятувальний човен 324-А. Моє головне завдання...

— Телепатія? — поцікавився Грегор.

— Пряме передавання думок, — сказав Джо, гордовито посміхаючись. — Ніяких мовних бар'єрів. Я ж казав, що зараз таких не будують.

— Я — рятувальний човен 324-А, — почулося знову. —Моє головне завдання — гарантувати безпеку екіпажу. Я повинен захищати його від усіх загроз і підтримувати в доброму здоров'ї. На даний час я активований лише частково.

— Що може бути безпечнішим! — вигукнув Джо. — Це не бездушний шматок заліза. Цей човен дбатиме про вас мов рідна матуся. Він запрограмований піклуватися про свою команду.

Це справило на Грегора певне враження, хоча ідея човна, наділеного емоціями, йому не подобалася. Досі патерналістичні механізми завжди його розчаровували.

— Ми його забираємо, — сказав Арнолд. Він не поділяв скептичних настроїв свого компаньйона.

— І не пошкодуєте, — підхопив Джо у своїй звичній відкритій та чесній манері, що вже принесла йому не один мільйон доларів.

Грегорові нічого не лишалося, як сподіватися, що цього разу Джо таки матиме рацію.

Наступного дня рятувальний човен 324-А був завантажений на борт зорельота, і компаньйони стартували в напрямі Трайдента.

Цю планету, розташовану в самісінькому серці Східної Зоряної Долини, нещодавно придбав один агент з нерухомості. На його думку, вона була майже ідеальним місцем для колонізації. Трайдент мала розміри, як Марс, але значно кращий клімат. Тут не було ані місцевого населення, з яким довелося б боротися, ані отруйних рослин, ані інфекційних хвороб. На відміну від багатьох інших світів, на Трайденті не було хижих тварин. Тут взагалі не було ніяких тварин. Уся

планета, за винятком одного невеликого острова і полярної шапки, була вкрита водою.

Певна річ, землі там теж вистачало: рівень води в деяких морях Трайдента ледь сягав по коліна. Проблема полягала в тому, що суша не виступала з води, і компанію "ААА Ейс" спеціально запросили для того, щоб виправити цю невелику помилку природи.

Після приземлення на єдиному острові Трайдента, човен спустили на воду. Решту дня довелося присвятити перевірці й завантаженню на борт

спеціального спорядження для обстеження планети. Рано-вранці Грегор приготував сендвічі й наповнив каністру водою. Усе було готове до початку робіт.

Як тільки стало зовсім світло, він спустився в ходову рубку до Арнольда, який урочисто натиснув першу кнопку.

— Я — рятувальний човен 324-А, — почули вони. —Моє головне завдання — гарантувати безпеку екіпажу. Я повинен захищати його від усіх загроз і підтримувати в доброму здоров'ї. На даний час я активований лише частково. Для повної активізації натисніть кнопку два.

Грегор натиснув другу кнопку.

Десь у глибині трюму почулося приглушене гудіння. Більше нічого не сталося.

— Дивно, — сказав Грегор і натиснув на кнопку ще раз.

Гудіння повторилося.

— Схоже на коротке замикання, — сказав Арнолд. Кинувши погляд у ілюмінатор, Грегор побачив, що берегова лінія повільно віддаляється. Йому стало трохи страшно. Адже тут надто багато води і зовсім мало суші, і, що найгірше, на панелі керування не було нічого, що нагадувало б штурвал або румпель, ніде не було жодних ознак важелів газу чи зчеплення. Як же керувати цим частково активованим судном?

— Очевидно, ним керують телепатично, — з надією вимовив Грегор і рішучим тоном скомандував: — Тихий хід, уперед!

Човен повільно рушив уперед.

— Тепер трохи праворуч!

Човен слухняно виконував чіткі, хоча й не зовсім морські команди Грегора.

— Прямо! Повний уперед! — сказав він, і рятувальний човен повним ходом рушив у сяюче й порожнє море.

Захопивши ліхтар і тестер, Арнолд спустився у трюм. Проводити обстеження виявилося нескладно, Грегор міг і сам впоратися з цією роботою. Власне, все робили машини: вони відстежували головні розломи в океанському дні, визначали найперспективніші вулкани, фіксували течії та креслили діаграми. Після того як обстеження буде закінчено, інші люди обплутають вулкани дротами, закладуть заряди, відпливуть на безпечну відстань і приведуть всю систему в дію.

Після цього Трайдент на якийсь час перетвориться на досить неспокійне місце. Коли все заспокоїться, суші буде навіть більше, ніж потрібно для того, щоб задовольнити апетити торгівця нерухомістю.

Годині о другій пополудні Грегор вирішив, що як на перший день зроблено достатньо. Приятелі з'їли по сендвічу, запивши їх водою з каністри, й викупалися у прозорій зеленій воді Трайдента.

— Мені здається, я знайшов несправність, — сказав Арнолд. — Хтось зняв приводи головних активаторів і поперерізав силові кабелі.

— Для чого? — поцікавився Грегор.

— Можливо, це зробили, коли його списували, —знизав плечима Арнолд. — Сам ремонт не забере багато часу.

Він знову поповз у трюм, а Грегор спрямував човен до острова, подумки обертаючи штурвал і вдивляючись у зелену воду, що весело

пінилася перед носом човна. У такі моменти, всупереч усьому попередньому досвіду, всесвіт здавався йому дружнім і прекрасним.

За півгодини з'явився Арнолд — весь у плямах машинної оливи й страшенно задоволений собою.

— Спробуй-но ще раз натиснути другу кнопку, —попросив він.

— Може, не варто, адже ми майже біля берега.

— То й що? Не завадить, якщо вона працюватиме, як належить.

Грегор кивнув і натиснув другу кнопку. Почулося слабке клацання реле, і раптом ожило з півдюжини невеликих моторів

Спалахнуло червоне світло й одразу згасло, коли генератор прийняв навантаження.

— Так-то краще, — сказав Арнолд.

— Я — рятувальний човен 324-А, — знову повідомив човен. — На даний момент я повністю активований і здатний захистити свій екіпаж від будь-якої небезпеки. Довіртесь мені. Усі мої дії як психологічного, так і фізичного характеру запрограмовані кращими умами планети Дром.

— Уселяє почуття впевненості, чи не так? — зауважив Арнолд.

— Ще б пак! — відповів Грегор. — До речі, що це за планета — Дром?

— Джентльмени, спробуйте сприймати мене не як байдужий механізм, а як вашого друга, товариша і помічника. Я розумію ваш стан. Ви бачили, як тонув ваш корабель, безжально знищений торпедами хгенів. Ви...

— Який корабель, — запитав Арнолд, — що він меле?

— ...піднялися на борт засліплені, задихаючись від отруйних водяних випарів, напівмертві...

— Якщо ти маєш на увазі наше купання, то ти просто нічого не зрозумів. Ми лише вивчали...

— ...приголомшені, поранені, здеморалізовані...-закінчив човен. — Можливо, ви навіть трохи злякалися, —продовжував він дещо м'якшим тоном. — Ви втратили зв'язок з основними силами флоту Дрома, і вас носить по хвилях далекої, холодної планети. Не треба соромитися цього страху, джентльмени. Це — війна, а війна — жорстока річ. У нас не було іншого вибору, окрім як вигнати цих варварів хгенів назад через космос.

— Має ж бути яке-небудь розумне пояснення всієї цієї нісенітниці, — зауважив Грегор. — Може, у блоки пам'яті випадково потрапив сценарій давньої телевізійної п'єси?

— Гадаю доведеться усе докладно перевірити, — сказав Арнолд, — неможливо цілий день слухати всі ці нісенітниці.

Вони наближалися до острова. Човен весь час бурмотів про дім та домашнє вогнище, обхідні маневри й тактичні дії, не забуваючи нагадувати про необхідність зберігати спокій у складних обставинах, подібних тим, в яких вони опинилися.

Несподівано човен зменшив швидкість.

— У чому річ? — запитав Грегор.

Я скануюострів, відповів рятувальний човен.

Арнолд і Грегор обмінялися поглядами.

— Краще з ним не сперечатися, — прошепотів Арнолд. Човну ж він сказав: — З островом усе гаразд! Ми його оглянули особисто.

— Можливо, — погодився човен, — але в умовах сучасної блискавичної війни не можна довіряти органам чуття дромійців. Вони дуже обмежені й надто схильні видавати бажане за дійсне. Лише електронні органи чуття не мають емоцій, завжди пильні й не помиляються у відведених їм межах.

— Острів порожній! — вигукнув Грегор.

— Я бачу чужий космічний корабель, — відповів човен. — На ньому немає розпізнавальних знаків Дрома.

— Але на ньому немає й розпізнавальних знаків ворога, — упевнено заявив Арнолд, тому що сам нещодавно фарбував старий корпус ракети.

— Це так, але на війні слід виходити з припущення: не наше означає вороже. Я розумію ваше прагнення знову відчути під ногами твердий ґрунт. Але я повинен враховувати чинники, що їх дромійці, засліплені своїми емоціями, можуть і не помітити. Зверніть увагу на очевидну незаселеність цього стратегічно важливого клаптика суші, на космічний корабель без розпізнавальних знаків, що є привабливою принадою, відсутність неподалік кораблів нашого флоту, і крім того...

— Гаразд, досить цього! — перервав Грегор. Йому набридло сперечатися з балакучою та егоїстичною машиною. — Прямуй до острова. Це наказ.

— Я не можу його виконати, — сказав човен. — Ви щойно ледь уникли смерті, й це справило руйнівний вплив на вашу психіку.

Арнолд потягнувся до вимикача, але відсмикнув руку з болісним вигуком.

— Отямтесь, джентльмени, — суворо сказав човен. — Вимкнути мене має право лише спеціально уповноважений офіцер. Заради вашої ж безпеки я попереджаю, щоб ви не торкалися пульта керування. На даний час ваші розумові здібності трохи ослаблені. Згодом, коли становище буде безпечнішим, я займуся вашим здоров'ям, а зараз уся моя енергія має бути спрямована на те, щоб визначити місцезнаходження ворога та уникнути зустрічі з ним.

Човен набрав швидкість і складними зиґзаґами рушив у відкрите море.

— Куди ми тепер прямуємо? — запитав Грегор.

— На возз'єднання з флотом Дрома, — повідомив човен настільки впевнено, що друзі почали нервово вдивлятися в безкрайні й пустельні води Трайдента. — Звісно, якщо я його знайду, — додав човен.

Далеко за північ Грегор і Арнолд сиділи в кутку каюти, жадібно поглинаючи останній сендвіч. Рятувальний човен, як і раніше, на повній швидкості мчав крізь хвилі, а всі його електронні органи чуття були налаштовані на пошук флоту, який існував на іншій планеті п'ятсот років тому.

— Ти коли-небудь чув про цих дромійців? — поцікавився Грегор.

Арнолд покопирсався у своїй пам'яті, що зберігала масу найрізноманітнішої інформації, і відповів:

— Це негуманоїдна раса. Продукт еволюції плазунів. Вони населяли шосту планету невеликої зоряної системи, поблизу Капели. Зникли понад сто років тому.

— А хгени?

— Теж плазуни, та сама історія. — Арнолд знайшов у кишені крихту хліба й поклав її до рота. — Ця війна не мала великого значення. Всі учасники зникли, очевидно, крім цього човна.

— А ми? — нагадав Грегор. — Нас, схоже, вважають воїнами з його планети. — Він втомлено зітхнув. — Як ти гадаєш, ми зможемо переконати цю стару посудину?

Арнолд із сумнівом похитав головою.

— Не бачу як. Для цього човна війна не скінчилася. Всю інформацію він опрацьовує, виходячи з цього припущення.

— Може, він і зараз нас слухає, — сказав Грегор.

— Не думаю. Він не може по-справжньому читати думки. Його рецептори налаштовані лише на ті, що спрямовані безпосередньо до нього.

— Так, сер, — гірко сказав Грегор, — тепер таких уже не будують!

Понад усе йому хотілося, щоб Джо Міжзоряний Лахмітник потрапив зараз йому до рук.

— Справді, ситуація дуже цікава, — вимовив Арнолд. — Можна було б написати гарну статтю до "Популярної кібернетики". Маємо машину, оснащену майже непогрішними приладами для приймання усіх зовнішніх впливів. Прийняті нею сигнали логічно перетворюються на дії. Єдина проблема в тому, що вся логіка дій побудована для умов, яких давно нема. Тому можна сказати, що ця машина є жертвою запрограмованої системи галюцинацій. Грегор позіхнув.

— Мабуть, цей човен просто з'їхав з глузду, — сказав він доволі грубо.

— Це елементарно. Гадаю, правильний діагноз у даному випадку — параноя. Однак усе незабаром скінчиться.

— Чому? — запитав Грегор.

— Це ж очевидно, — сказав Арнолд. — Головне завдання човна — зберегти наше життя. Отже, він має годувати. Сендвічі скінчилися, а решта їжі залишилася на острові. Тому, я гадаю, він все ж ризикне туди повернутися.

За кілька хвилин вони відчули, що човен описує коло, змінюючи напрям.

— На даний час я нездатний знайти флот дромійців. Тому повертаю до острова, щоб ще раз його обстежити. На щастя, у найближчих районах супротивника не виявлено. Тепер я можу приділити вам належну увагу.

— Бачиш? — сказав Арнолд, підштовхуючи Грегора ліктем. — Усе, як я казав. А зараз, спробуємо знайти ще одне підтвердження моєї теорії. — Він звернувся до човна: — Ти вчасно згадав про нас. Ми зголодніли.

— Нагодуй нас, — скомандував Грегор.

— Безумовно, — відповів човен.

З отвору в стіні вислизнула таця, до країв наповнена якоюсь речовиною, схожою на глину, але із запахом машинної оливи.

— Що це означає? — запитав Грегор.

— Це гизель, — сказав човен, — основний продукт харчування мешканців Дрома, і я вмію готувати його шістнадцятьма різними способами.

Грегор обережно скуштував. На смак це була глина в машинній оливі.

— Ми не можемо цього їсти! — заперечив він.

— Звичайно, можете, — сказав човен заспокійливим тоном. — Кожний дорослий дромієць споживає щодня близько двох кілограмів гизелю і просить ще.

Таця посунулася до них, друзі позадкували.

— Послухай, — сказав Арнолд човнові, — ми не дромійці. Ми люди і належимо до зовсім іншого виду. Війна, про яку ти говориш, скінчилися п'ятсот років тому. Ми не можемо їсти гизель. Наша їжа лишилася на острові.

— Спробуйте розібратися в ситуації. Ваш самообман — звичайна річ для солдата. Це спроба втекти від реальності у світ фантазії, щоб уникнути нестерпної ситуації. Тверезо оцініть факти, джентльмени.

— Це ти тверезо оціни факти! — заволав Грегор. — Або я розберу тебе по гвинтику!

— Погрози мене не турбують, — почав човен безтурботно. — Я розумію, що вам довелося пережити. Можливо, ваш мозок постраждав від впливу отруйної води.

— Отруйної? — закашлявся Грегор.

— З погляду дромійців, — нагадав йому Арнолд.

— У разі крайньої потреби, — вів далі рятувальний човен, — я маю у своєму розпорядженні засоби для операцій на мозку. Це, звісно, крайній захід, але ми на війні, тому для ніжності немає часу.

Відкинулася панель, і приятелі змогли побачити набір блискучих хірургічних інструментів.

— Нам уже краще, — поспішно заявив Грегор. — Цей гизель виглядає дуже апетитно, чи не так, Арнолде?

— Смакота! — здригнувшись, процідив Арнолд.

— Свого часу я переміг у загальнонаціональних змаганнях з приготування гизелю, — повідомив човен із зрозумілою гордістю. — Усе для наших доблесних захисників. Спробуйте трохи.

Грегор набрав жменю глини з оливою, причмокнув губами й сів на підлогу.

— Дуже смачно! — сказав він, сподіваючись, що внутрішні датчики човна не настільки чутливі, як зовнішні.

Очевидно, так воно й було.

— Чудово, — сказав човен. — Зараз я прямую до острова. І обіцяю, що за кілька хвилин ви почуватиметеся краще.

— Яким чином? — запитав Арнолд.

— Температура всередині каюти нестерпно висока. Дивно, як ви досі не втратили свідомості. Будь-який інший дромієць цього б не витримав. Потерпіть ще трохи, і я опущу її до норми — двадцять нижче нуля. А зараз для підняття духу я виконаю наш Національний гімн.

Повітря наповнилося огидним ритмічним скрипом. Хвилі розбивалися об борти рятувального човна, що на повній швидкості мчав до острова. За кілька хвилин у каюті стало помітно прохолодніше.

Грегор стомлено заплющив очі, намагаючись не звертати уваги на холод, що починав сковувати кінцівки. Його хилило на сон. Треба мати особливий талан, щоб замерзнути всередині божевільного рятувального човна. Ось що трапляється з тими, хто купує прилади, налаштовані на те, щоб доглядати за іншими, делікатні людиноподібні калькулятори, надчутливі емоційні машини.

У напівсні він міркував, чим усе це закінчиться. Йому наснилася гігантська лікарня для механізмів. Довгим білим коридором два лікарі-роботи тягли машинку для підстригання трави. Головний кібернетичний лікар питав: "Що трапилося з цією хворою?" І асистент відповідав: "Зовсім з'їхала з глузду. Вважає себе гелікоптером". "Ага... — співчутливо вимовив головний. — Манія польоту! Шкода. Симпатична дівчинка". Асистент кивнув: "Переробилася. Надірвалася на жорсткій траві". Машинка для підстригання захвилювався: "Тепер я міксер для збивання яєць!" — хихикнула вона.

— Прокинься! — сказав Грегорові Арнолд, цокочучи зубами. — Треба щось робити.

— Скажи йому, нехай увімкне обігрівач, — сонно сказав Грегор.

— Нічого не вийде. Дромійці живуть при двадцятьох нижче нуля. А ми — дромійці.

Двадцять нижче нуля, і ніяких розмов.

На трубах системи охолодження, що проходили по периметру каюти, швидко наростав шар снігу. Стіни вкрилися паморозззю, ілюмінатори обмерзли.

— У мене є ідея, — обережно сказав Арнолд. Він кинув погляд у бік пульта керування і щось швидко зашепотів на вухо Грегорові.

— Треба спробувати, — сказав Грегор.

Вони підвелися на ноги. Грегор узяв каністру й рішуче попрямував до протилежної стіни каюти.

— Що ви збираєтесь робити? — різко спитав човен.

— Хочемо трохи розім'ятися. Солдати Дрома завжди повинні бути у бойовій формі.

— Це вірно, — вимовив човен, але в його голосі вчувався сумнів.

Грегор кинув каністру Арнолдові. Криво посміхнувшись, той відпасував її назад.

— Поводьтесь обережно з цією посудиною, — застеріг човен, — у ній — смертельна отрута.

— Ми дуже обережні, — сказав Грегор. — Каністру буде доставлено у штаб. — Він знову кинув її Арнолдові.

— Штаб використає її вміст проти хгенів, — сказав Арнолд, повертаючи каністру Грегорові.

— Справді? — здивувався човен. — Цікава ідея. Нове використання.

У цей момент Грегор запустив важкою каністрою в трубу охолодження.

Труба тріснула, і рідина полилася на підлогу.

— Поганий удар, друже, — сказав Арнолд.

— Що я наробив! — вигукнув Грегор.

— Мені треба було вжити заходів безпеки проти таких випадків, — сумно промовив човен. — Такого більше не трапиться. Але пошкодження дуже серйозне. Я не можу сам відремонтувати систему охолодження і належним чином охолодити човен.

— Просто висади нас на острів... — почав Арнолд.

— Це неможливо, — перервав його човен. — Моє основне завдання — зберегти ваше життя. А ви не зможете довго прожити в умовах цієї планети. Проте я маю намір вжити необхідних заходів для гарантування вашої безпеки.

— Що ти збираєшся робити? — запитав Грегор, відчуваючи, як усередині в нього щось обривається.

— Не можна марнувати часу. Я ще раз обстежу острів, і якщо ми не знайдемо наших збройних сил, то попрямуємо до єдиного місця на цій планеті, де можуть існувати дромійці.

— Що це за місце?

— Південна полярна шапка, — відповів човен. — Там майже ідеальний клімат. За моїми оцінками, тридцять градусів нижче нуля.

Заревли мотори. І, ніби вибачаючись, човен додав:

— І, звісно, я зобов'язаний вжити заходів безпеки від будь-яких внутрішніх несправностей.

У той момент, коли човен різко збільшив швидкість, вони почули, як клацнув замок, замикаючи їхню каюту.

— Думай, — сказав Арнолд.

— Я думаю, але нічого не придумується, — відповідав Грегор.

— Ми повинні забратися звідси, щойно досягнемо острова. Це наша остання можливість.

— Може, просто вистрибнемо за борт? — запитав Грегор.

— Ні в якому разі. Він тепер подвоїв пильність. Якби ти не пошкодив охолоджувальних труб, у нас би залишився шанс.

— Авжеж, — з гіркотою сказав Грегор. — А все ти зі своїми ідеями.

— Моїми ідеями! Я виразно пам'ятаю, що це була твоя пропозиція. Ти казав, що...

— Зараз не має значення, хто перший її висловив. Грегор глибоко замислився.

— Слухай, адже ми знаємо, що її внутрішні рецептори не надто чутливі. Щойно ми досягнемо острова, може, спробуємо перерізати силовий кабель.

— Облиш, ти не зможеш до нього підійти ближче, ніж на півтора метра, — сказав Арнолд, пригадуючи удар, який він одержав біля пульта керування.

— Гм, — Грегор закинув руки за голову, в його уяві почала поступово вимальовуватися одна ідея. Вона була досить ризикована, але зважаючи на обставини...

— Починаю обстеження острова, — повідомив човен.

Поглянувши в носовий ілюмінатор, Грегор і Арнолд побачили острів, до якого лишалося не більше ста метрів. На тлі вранішньої зорі вимальовувався пошарпаний, але такий рідний силует їхнього корабля.

— Симпатична місцинка, — сказав Арнолд.

— Безумовно, — погодився Грегор. — Б'юся об заклад, що наші війська зосередилися у підземних сховищах.

— Нічого подібного, — заперечив човен. — Я сканував поверхню на глибину до тридцяти метрів.

— Гаразд, — сказав Арнолд. — Враховуючи обставини, що склалися, я гадаю, варто провести ретельніше обстеження. Треба висадитися на берег і оглянути околиці.

— Острів порожній, — наполягав човен. — Повірте мені, мої органи чуття набагато гостріші від ваших. Я не можу дозволити, щоб ви ставили під загрозу своє життя, висаджуючись на берег. Планеті Дром потрібні солдати, особливо такі міцні й жаротривкі, як ви.

— Нам цей клімат до душі, — сказав Арнолд.

— Воістину слова патріота, — сердечно вимовив човен. — Я знаю, як ви зараз страждаєте. Але невдовзі ми попрямуємо на південний полюс, де ви, ветерани, одержите заслужений відпочинок.

Грегор вирішив, що настав час випробувати новий план, хоча він і не був продуманий до кінця.

— У цьому немає необхідності, — сказав він.

— Тобто?

— Ми діємо за спеціальним наказом, — довірливо сказав Грегор.

— Передбачалося, що ми не розкриємо суть нашого завдання жодному з кораблів рангом нижче супердредноута. Але зважаючи на обставини...

— Авжеж, зважаючи на обставини, — жваво підхопив Арнолд, — ми тобі розповімо.

— Ми команда смертників, спеціально підготовлених для роботи в умовах спекотного клімату. Нам наказано висадитися, захопити цей острів і утримувати його до підходу головних сил дромійців.

— Я цього не знав, — сказав човен.

— Ти й не повинен був знати. Зрештою, ти всього лише рятувальний човен, — сказав Арнолд.

-Висаджуємося негайно, — наказав Грогор. —Зволікати не можна.

— Треба було сказати мені про це раніше, — відповів човен. — Як я міг сам здогадатися?

Він повільно рушив у бік острова. Грегор затамував подих. Здавалося немислимим, що такий простий трюк матиме успіх. Але, з іншого боку, чому б і ні? Адже рятувальний човен побудовано так, щоб він сприймав на

віру слова тих, хто керував ним. І виконував лише накази, які не суперечили його програмі.

До берега, що білів у холодному світлі вранішньої зорі, лишалося не більше п'ятдесяти метрів.

Раптом човен зупинився.

— Ні, — сказав він.

— Що, ні?

— Я не можу цього зробити.

— Як це, не можу? — обурився Арнолд. — Ми на війні! Накази...

— Я знаю, — сумно вимовив човен. — Мені прикро, але для цієї місії треба було обрати інший тип судна. Будь-який інший тип, але не рятувальний човен.

— Але ти мусиш, — благав Грегор. — Згадай нашу країну, цих варварів — хгенів.

— Але я фізично не можу виконати ваш наказ. Мій головний обов'язок — захищати екіпаж від небезпеки. Цей наказ закладений у всі блоки пам'яті, він має пріоритет перед усіма іншими. Я не можу відпустити вас на вірну смерть.

Човен почав повільно віддалятися від острова.

— Ти потрапиш за це під трибунал! — вигукнув Арнолд істерично. — Тебе розжалують!

— Я можу діяти лише у відведених мені межах, —так само сумно відповів човен. — Якщо ми знайдемо головні сили флоту, я передам вас на бойове судно. А поки мій обов'язок — доставити вас у безпечне місце — на південний полюс.

Човен набрав швидкість, острів швидко віддалявся. Арнолд кинувся до пульта керування, але, одержавши удар, упав горілиць. Грегор тим часом схопив каністру, підняв її, збираючись жбурнути в замкнені двері, але раптом зупинився, вражений неймовірною думкою.

— Прошу вас, не намагайтеся нічого зламати, —благав човен. — Я розумію ваші почуття, але...

"Це шалений ризик, — подумав Грегор, — але південний полюс — вірна смерть". Він відкрив каністру.

— Оскільки ми не можемо виконати свою місію, ми ніколи не насмілимось глянути у вічі нашим бойовим побратимам. Єдиний вихід для нас — це самогубство.

Він випив ковток води і вручив каністру Арнолдові.

— Ні! Не треба! — пронизливо заволав човен. — Це ж вода — смертельна отрута!..

З панелі інструментів швидко висунулася механічна рука й вибила каністру з рук Арнолда.

Він підхопив її на льоту. І перш ніж човен устиг знову вирвати її в нього, зробив великий ковток.

— Ми помираємо за славу Дрома! — Грегор упав на підлогу й знаком наказав Арнолдові не рухатися.

— Немає жодної протиотрути, — простогнав човен. — Якби я міг зв'язатися з плавучим госпіталем... — Його двигуни нерішуче завмерли. — Скажіть що-небудь! — благав човен. — Ви ще живі?

Грегор і Арнолд лежали нерухомо, намагаючись не дихати.

— Відізвіться! Може, хочете трохи гизеля...

Зі стіни висунулися дві таці. Друзі не ворухнулись.

— Мертві, — сказав човен. — Мертві. Я повинен виконати поховальний обряд.

Настала пауза. Потім човен заспівав:

— Великий Духу Всесвіту, візьми під свій захист душі твоїх рабів. Хоча вони й померли від власної руки, але вірно служили своїй країні, проливаючи кров за рідний дім і вогнище. Не суди їх строго за безглузду смерть. Краще засуди дух війни, що спалює й руйнує Дром.

Кришка люка відкинулася. Грегор відчув струмінь прохолодного ранкового повітря.

— А тепер владою, наданою мені Флотом планети Дром, я з усіма почестями віддаю їхні тіла океанським глибинам.

Грегор відчув, як його підняли, пронесли через люк і опустили на палубу. Потім його підкинуло в повітря. Падіння. І в наступний момент він опинився у воді поруч із Арнолдом.

— Тримайся на поверхні, — прошепотів він. Острів був поруч. Але й рятувальний човен все ще

залишався поблизу, нервово гудучи машинами.

— Що він замислив, як ти гадаєш? — запитав Арнолд.

— Не знаю, — відповів Грегор, сподіваючись, що релігія дромійців не вимагає перетворення тіл померлих на попіл.

Рятувальний човен наблизився. Лише кілька метрів відокремлювали його від них. Вони напружилися. І раптом почули ритмічне скрипіння Національного гімну дромійців.

За хвилину все було скінчено. Човен пробурмотів: — Спочивайте з миром, — зробив поворот і помчав удалечінь.

Поки вони повільно пливли до острова, Грегор бачив рятувальний човен, що прямував на південь, точно на південь, до полюса, щоб чекати там прибуття флоту з планети Дром.